

ŠLECHTITELSKÝ PROGRAM

Českého svazu včelařů, o.s.

uznaného chovatelského sdružení včely medonosné kraňské

1. Výchozí předpoklady

1.1. Tendence evropského chovu včel

V evropských zemích, zejména ve střední Evropě, se uplatňuje kombinované pojetí chovu včel, které zahrnuje několik úkolů. Těmito úkoly jsou zajištění opylování a produkce včelích produktů.

Chov včel se provozuje v zájmovém i profesionálním pojetí, na stabilních i pohyblivých stanovištích, převážně ve vysoce hustě zalidněné krajině.

Veškeré aktivity při chovu včel zároveň musejí akceptovat požadavky na zachování genetických rezerv druhu včela medonosná a ochranu i kultivaci životního prostředí.

Včela medonosná kraňská zaujímá v řadě evropských zemí významný podíl populace druhu, ale je ohrožena ztrátami v důsledku nemocí a hybridizací s jinými plemeny. Vlastnostmi a výběrovou základnou vyhovuje kraňské plemeno užitkovým i doprovodným požadavkům.

Zvláštní důraz odborné i laické veřejnosti je kladen na mírnost včel, u kraňského plemene je to splnitelný požadavek.

Evropský trh bude klást stále větší požadavky na jakost produktů, část veřejnosti bude vyvíjet tlak na zapojení chovu včel do ekologických hospodářství.

1.2. Organizace šlechtitelské práce v chovu včel v ČR

Český svaz včelařů, o.s. (dále ČSV) je uznaným chovatelským sdružením včely medonosné kraňské ve smyslu plemenářského zákona. ČSV vydává chovatelský řád, jmenuje chovatelskou komisi a plemenářského zootechnika. Základním dokumentem řízení dokumentace plemenného chovu kraňského plemene je Příručka plemenářské práce (dále PPP), která obsahuje metodiku šlechtění a evidence v chovech včel.

1.3. Směr šlechtění

Včela medonosná kraňská se v podmínkách ČR plně osvědčila pro svoje vlastnosti.

Plemeno bude proto nadále šlechtěno na kombinaci užitkových vlastností s výrazným zaměřením na mírnost a odolnost proti nemocem.

1.4. Stav včelstev a užitkovost

Šlechtitelský program vychází z reálného stavu včelstev v České republice v rozmezí 450 až 650 tisíc včelstev. Roční užitkovost lze odhadnout na cca 10 – 40 kg medu z jednoho včelstva podle snůškových podmínek roku a stanoviště. Průměrná užitkovost je vyšší zejména v chovech pohyblivých. Užitkovost snižují nemoci, chovatelské chyby a využívání včelích matek nejasného původu.

V kontrole užitkovosti s centrální evidencí je zapojeno 87 aktivních oblastních a rozmnožovacích chovů, což představuje asi 6200 včelstev. V kontrole užitkovosti doporučené

(bez centrální evidence) je asi 40 000 včelstev u chovatelů, kteří odebírají šlechtěný materiál od oblastních a rozmnožovacích chovů.

2. Chovný cíl a standard plemene

2.1. Hlavní směry chovného cíle

Cílem je udržení stabilního počtu zdravých, mírných a nerojivých včelstev s dobrou, stabilní a hospodárnou produkcí medu a ostatních včelích produktů vysoké kvality, dosahovanou za přiměřených nákladů.

2.2. Základní parametry chovného cíle

Základními sledovanými parametry včelstev zapojených ve šlechtitelském programu jsou: medný výnos, mírnost, sezení, rojivost, rozvoj, hygienické testy.

Shoda s plemenným standardem se posuzuje morfometrickou analýzou validovanou testy DNA. Podrobnosti stanovuje PPP.

3. Realizace šlechtitelského programu

3.1. Účastníci programu

Šlechtitelského programu se mohou účastnit registrované, rozmnožovací a oblastní chovy včelích matek, pokud

- splňují podmínky chovatelského řádu,
- vedou evidenci podle metodik PPP,
- splňují podmínky k prodeji včelích matek podle platných veterinárních předpisů.

3.2. Minimální rozsah a hodnoty sledovaných vlastností

U včelstev zapojených do šlechtitelského programu se zjišťují užitkové a doprovodné vlastnosti uvedené v bodě 2.2.

Chovatel musí doložit evidenčním lístkem a matrikou matek původ matky jím vyprodukované v rámci tohoto šlechtitelského programu. Původem po matce se rozumí číslo matky zdroje plemene, původem po trubcích při inseminaci číslo matky trubců použitých pro odběr spermatu. Původ po trubcích při páření v okrsku se uvádí symbolem X a chovatel musí prokázat v evidenci na každém stanovišti skupinu minimálně deseti plemenných trubčích včelstev vyhovujících vlastností.

Použitá plemenná včelstva musejí prokázat nadprůměrný medný výnos stanoviště a další parametry nesmějí překročit tyto hodnoty:

- mírnost 1,5;
- sezení 2,0;
- rojivost 2,0;
- celkový rozvoj 1,8.

Chovatel musí prokázat v evidenci provádění hygienických testů a jejich uplatnění v selekci plemenných včelstev podle PPP. Chovatel též musí mít platný doklad o morfometrickém rozboru nebo doklad o nákupu plemenného materiálu od chovatele, který má doklad o morfometrickém rozboru.

4. Vývoj metodických postupů testování, hodnocení a selekce

Základní metodické postupy testování a posuzování včely kraňské uplatněné v citované řízené dokumentaci jsou v souladu s výsledky výzkumu prováděného dlouhodobě Výzkumným ústavem včelařským, s.r.o., v Dole a jsou v souladu s metodikami pracovní skupiny Eurbee breeding group a s metodikou ochrany genového zdroje včela medonosná kraňská podle národního programu koordinovaného Výzkumným ústavem živočišné výroby v Praze-Uhřetěvesi.

O změnách základních metodických postupů kontroly užitekosti a dalších plemenářských postupů odvozených z mezinárodních uzancí rozhoduje ČSV na základě podkladů předložených chovatelskou komisí a Výzkumným ústavem včelařským, s.r.o., Dol.

5. Kontrola realizace šlechtitelského programu plemene

Chovatelská komise jako poradní orgán Republikového výboru ČSV pro řízení plemenářské práce a šlechtitelského programu hodnotí na všech svých zasedáních postup a výsledky realizace šlechtitelského programu v průběhu roku. Na tomto podkladě přijímá ČSV opatření a zpřesňuje metodické postupy šlechtitelského programu.

Komplexní vyhodnocení realizace šlechtitelského procesu za uplynulý rok a porovnání dlouhodobého vývoje zpracovává ČSV formou výroční zprávy, která je po schválení orgány svazu zveřejňována.

6. Obecná ustanovení

Výjimky z jednotlivých ustanovení a parametrů šlechtitelského programu může povolit jen ČSV, respektive pracovník určený ČSV. Výjimky mohou být uplatněny pouze ve zdůvodněných případech, kdy je účelné přihlídnout k vynikající úrovni některé z hlavních vlastností, popř. při zdůvodněných odchylkách od stanovených parametrů u dalších vlastností.

7. Závěrečná ustanovení

1. Šlechtitelský program byl schválen ÚV ČSV dne 18. 11. 2007.
2. Toto vyhotovení v sobě zahrnuje změny schválené RV ČSV 20. listopadu 2011.

Ing. Josef Mandík v. r.
předseda

Ing. Rudolf Peleška v. r.
tajemník